

Catalogus Casusbank

didiclass

didactische

dilemma's

classroommanagement conflicten

50 % nieuwe casussen 2018

50 % gouden oude VO

***Catalogus Casusbank
met tips van gebruikers***

didiclass

*video
fragmenten
rond
authentieke
onderwijs
situaties*

het beeld als primaire informatiebron
het thema verdicht tot de essentie
met een veelvoud aan perspectieven
levensecht, zoals het zich voordoet
primair, voortgezet, beroeps
competent handelen als leraar

Catalogus Casusbank Didiclass
4^e druk, september 2018

Deze geheugenstick is een compilatie voor het voortgezet
onderwijs uit de Casusbank Didiclass

Copyright © Open Universiteit Nederland, Ruud de Moor Centrum,
NHL Stenden Hogeschool

ISBN 90 810098 2 6

www.didiclass.nl

Tekst Kornelia Bakker, Joke van Balen, Lydia Boomsma,
 Karin Bons, Walter Geerts, Petra de Jong
Vormgeving Gerard Beurskens

Inhoudsopgave

	5	Voorwoord
<i>Voortgezet onderwijs</i>	6	Gouden munten en bankrun
	8	Fun van Engels
	10	Leerlingen geven zelf les
	12	Letty, als beginner een topper?
	14	Mamouth op het Montessori
	16	Differentiatie in de klas
	18	Gouden momentjes van Tineke
	20	Differentiëren met ICT
	22	Een moeilijk moment?
	24	Wiemer en directe instructie
	26	H4a krijgt Engels
	28	Chaos of werkorde?
	30	Edwer als voorbeeld
	32	Fransje als voorbeeld
	34	Binne als docent
	36	Interculturele problemen
	38	Seksuele voorlichting
	40	Motiveren van leerlingen
	42	Openheid over homoseksualiteit?
	44	Kan ik dragen wat ik wil?
	46	Te streng zijn?
	48	Adviseren van collega's?
	50	Grenzen aan humor in de klas?
	52	Leerling gaat te ver?
	54	Klassenmanagement cultureel bepaald?
<i>Basisonderwijs</i>	56	Pabo: kleuter corrigeren?
	59	Didactische achtergrond
	60	Dankwoord
	61	Projectorganisatie Casusbank Didiclass

Voorwoord

De casusbank didiclass bestaat uit korte videofragmenten over een specifieke onderwijssituatie binnen het primair- of voortgezet onderwijs. In deze catalogus worden de casussen van de geheugenstick voortgezet onderwijs beknopt beschreven om de keus te vergemakkelijken. Bovendien vindt u bij alle 26 casussen een beknopte werkwijze van een didiclass gebruiker uit het veld. Bedoeld om uit te proberen, maar vooral om er uw eigen draai aan te geven. Didiclass is gemaakt voor lerarenopleiders, schoolopleiders, teamleiders, docenten en studenten.

De kracht van didiclass is dat niets in scène is gezet. Een casus bestaat veelal uit een hoofdpersoon met een dilemma dat kort in beeld wordt gebracht. De betrokkenen bij het dilemma geven hun visie op het probleem. Vervolgens kan de kijker zelf nadenken over wat er precies aan de hand is en wat voor advies hij zou kunnen geven aan de hoofdpersoon, maar ook aan hemzelf. De nieuw toegevoegde casussen bevatten meestal geen dilemma, maar treffende voorbeelden van een aspect van het docentschap. Per casus is de totale tijdsduur aangegeven en de duur van de bijkomende fragmenten. Verwijzingen naar specifieke scènes bevatten het nummer van het filmpje en het bijbehorende tijdstip daarbinnen (F1 2.27: het eerste filmpje van de casus, op tijdstip 2 minuut 27).

Docenten in opleiding krijgen met didiclass een blik op de werkelijkheid en dat is bijzonder. Didiclass is eerder gericht op oriënteren, confronteren, problematiseren en reflecteren, dan op illustreren, instrueren, demonstreren en beoordelen. Nadenken over de casussen helpt om het lesgeven en de onderliggende theorie goed onder de knie te krijgen. Dit alles zonder in een stageschool rond te lopen. Werken met didiclass is daardoor een prachtige voorbereiding op de stage of effectieve wijze van coaching naast de stages.

Namens het projectteam,
Joke van Balen, Walter Geerts
September 2018

Gouden munten en bankrun

hoofdpersoon Dennis, docent economie

klas gymnasium

mee in beeld leerlingen

duur 07:09 min.

inhoud

Dennis start de les met een korte uitleg over het bankwezen en deelt vervolgens aan iedere leerling een gouden munt uit.

In het tweede fragment introduceert hij de goudsmid die bank wordt en in het derde fragment zie je dat de leerlingen uit de klas deelnemen aan een bankrun.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om activerende didactiek bespreekbaar te maken.

trefwoorden

Bankrun, rollenspel, activerende werkvormen.

Suggesties voor deze casus

Doel

Ontdek de kracht van het zelf ervaren.

Werkwijze

- 'Kijken vanuit verschillende perspectieven'
 - 1 Bekijk alle fragmenten.
 - 2 Noteer iets wat je tot nadenken aan zet. (Is dat er niet? Neem dan een andere casus. Zijn er meerdere dingen die je tot nadenken aan zetten? Kies er één.)
 - 3 Noteer welke personen (of groepen) er betrokken zijn bij het punt dat jou tot nadenken aanzet. Schets de situatie vanuit de verschillende perspectieven. Hoe kijken ze er tegen aan? Wat zijn de belangen? (Het hoeft hier niet om de hele casus te gaan, het gaat om het onderwerp wat jou tot nadenken heeft aangezet.)
 - 4 Formuleer een aantal vragen bij het door jou genoemde punt. Werk één vraag uit en zoek er literatuur bij.
 - 5 Wat is nu je nieuwe inzicht? En hoe kun je het toepassen?
- Presentatie

Je gaat je nieuwe inzicht laten zien aan anderen. Geef niet aan één stuk door uitleg, maar ga het publiek zelf laten nadenken. Kies zorgvuldig beeldmateriaal en wees creatief. Gesprekstechnieken zijn belangrijk. Jij bent de gespreksleider. Bedenk van tevoren goede vragen waarmee je het publiek probeert te prikkelen. Probeer boeiende interactie tot stand te laten komen. Let op! In iedere casus zitten meerdere dingen die iemand aan kunnen zetten tot nadenken. Houd het bij jouw onderwerp. Als het publiek gaat praten over andere dingen, moet je dat netjes afkappen.

Fun van Engels

hoofdpersoon Lieske

klas havo 1

mee in beeld leerlingen

duur 11:01 min.

inhoud

In het eerste fragment van zes minuten zie je dat Lieske in wezen gebruik maakt van het lesmodel directe instructie. Daarna komen korte fragmenten met alertheid, check op begrip, differentiatie, positieve benadering en het lesmodel in het kort.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om het lesmodel directe instructie bespreekbaar te maken.

trefwoorden

Alertheid, check op begrip, differentiatie, positieve benadering en het lesmodel directe instructie.

Suggesties voor deze casus

Doel

Als doel kun je gebruiken dat studenten sterke punten in docentgedrag leren observeren. Via het uitwisselen van observaties, gedragsadviezen en meningen is het de bedoeling dat studenten zich bewust worden hoe ze gewenst gedrag in de praktijk kunnen vormgeven.

Werkwijze

- De studenten bekijken alle fragmenten.
- Vervolgens gaan de studenten in groepjes van vier om een tafeltje zitten, aan elke zijde een student. Vervolgens noteert iedere student voor zichzelf wat volgens hem sterke punten zijn in het optreden van Lieske.
- De studenten wisselen deze punten uit.
- De studenten overleggen met elkaar op welke manier je deze sterke punten in de praktijk tot uitdrukking kunt laten komen. Aan de hand daarvan formuleert elke student voor zichzelf een spiekbriefje om een dergelijk punt in de praktijk gestalte te geven.
- Op een groot vel papier in het midden van de tafel wordt er een gezamenlijk advies en een gezamenlijke manier van aanpak geformuleerd voor een sterk punt naar keuze.
- Tot slot kan er een rondgang plaatsvinden tussen de verschillende groeps-posters.

Leerlingen geven zelf de les

hoofdpersoon Drie leerlingen uit klas 1
klas klas 1
mee in beeld de docent Wiemer
duur 06:21 min.

inhoud

In twee fragmenten zie je dat drie leerlingen samen een les geven volgens het lesmodel directe instructie. Aan de orde komen de terugblik op de vorige les, de lesdoelen, onderwijsleergesprek, de opdracht, het werkblad en de begeleiding tijdens het practicum.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om de uitvoering van het lesmodel directe instructie te bespreken.

trefwoorden

Directe instructie, continu signaal, leiding geven.

Suggesties voor deze casus

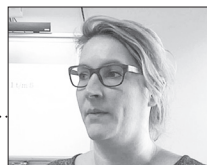
Doel

De casus is niet alleen geschikt om het lesmodel directe instructie te bespreken maar zeker ook om ervaringen over beginnend lesgeven uit te wisselen via de veilige omweg van deze leerlingen. En daarmee is de casus zeer geschikt om studenten te laten nadenken over verschillende aspecten van didactiek. De dames die lesgeven hebben duidelijke intenties maar weten daar nog niet altijd goed vorm aan te geven.

Werkwijze

- De casus wordt getoond en de studenten benoemen daarna welke intenties ze zien bij de lesgevers.
- Hieruit vloeit een gesprek voort over de verschillende aspecten van didactiek. De studenten benoemen in dit gesprek de sterke intenties en proberen deze daarna individueel verder uit te bouwen.
- Iedereen formuleert een advies voor de lesgevende leerlingen.
- In groepjes van 4 worden de adviezen besproken. In de groepjes wordt bij het adviseren niet alleen op de inhoud gelet, maar vooral ook op de formulering ervan. Op deze manier kunnen studenten elkaar feedback geven op hun deskundigheid in advisering.

Letty, als beginner een topper?

hoofdpersoon Letty, deeltijd Engels in opleiding met aanstelling

klas havo 2

mee in beeld leerlingen

duur 04:33 min.

inhoud

In vier fragmenten zie je dat Letty door de aandacht die ze aan het contact besteedt ook de basis legt voor het leren van de leerlingen. In het eerste fragment geeft Letty klassikaal uitleg. In het tweede fragment blazen leerlingen stoom af over de voorgaande les. In het derde fragment staat het uitdelen van het proefwerk centraal en in het vierde fragment geven leerlingen een reactie op de les en op hun leerresultaten.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om te bespreken dat een goed contact bijdraagt aan het leren van leerlingen.

trefwoorden

Klachten over collega's, goed contact, positieve benadering zowel klassikaal als individueel.

Suggesties voor deze casus

Doel

De casus is geschikt om oog te krijgen voor de ontwikkeling van zowel pedagogische als didactische vaardigheden bij een beginnend docent.

Werkwijze

- 'Wat zit er in?'
 - 1 Bekijk alle fragmenten.
 - 2 Schets in het kort de situatie van de hoofdpersoon.
 - 3 Noteer drie sterke punten van de hoofdpersoon (geef filmnr. + tijd aan).
 - 4 Wat is je belangrijkste advies aan de hoofdpersoon om zich nog beter te kunnen ontwikkelen als docent?
 - 5 Geef een tip voor de verdere begeleiding.
 - 6 Zou je haar aan willen nemen? Waarom wel/niet?
 - 7 Zoek geschikte literatuur als achtergrond bij 3 of 4.
- Presentatie

Je laat het publiek de rol van directeur innemen waarbij ze door de 'fouten' heen gaan kijken naar het potentieel. Je richt je dus niet op wat er fout gaat, maar op wat er in zit.

Kies een geschikt stukje film en laat het publiek vervolgens punt 3 beantwoorden. Wanneer je gekozen hebt voor literatuur bij punt 3, bied je dat aan en ga je daar dieper op in. Heb je gekozen voor literatuur bij punt 4, dan laat je het publiek ook nadenken over punt 4 en bied je daarna de literatuur aan. Het is niet de bedoeling dat je tijdens de presentatie aan één stuk door uitleg geeft, maar dat je het publiek zelf laat nadenken. Probeer boeiende interactie tot stand te laten komen. Gesprekstechnieken zijn daarbij belangrijk.

Mamouth op het Montessori

hoofdpersoon Mamouth
klas klas 1
mee in beeld leerlingen
duur 10:25 min.

inhoud

In drie fragmenten zie je hoe leerlingen met een logboek op een Montessori-achtige wijze aan het werk worden gezet. In dit geval op drie niveaus bij een les wiskunde.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om te bespreken welke elementen het lesgeven op drie niveaus effectief of juist ineffectief maken.

trefwoorden

Lesgeven op drie niveaus, effectiviteit, Montessori.

Suggesties voor deze casus

Doel

Het doel bij deze casus is om studenten in te laten zien dat de bestaande onderwijstypen voor verbetering vatbaar zijn. Op basis daarvan kunnen studenten nadenken over de bijdrage die zij zouden kunnen leveren aan de verbetering van het onderwijs.

Werkwijze

- De casus wordt in zijn geheel getoond.
- Er vindt een klassikaal gesprek plaats over eigen ervaringen wat betreft de inrichting van het voortgezet onderwijs. Studenten kunnen op deze manier hun ideeën uitwisselen en elkaar aanvullen.
- Vervolgens is het de bedoeling dat ieder voor zich een onderwijsvisie gaat formuleren. Hiertoe zoekt de student relevante literatuur ter onderbouwing van zijn visie. De studenten gaan ook allemaal een school naar keuze bezoeken. Op deze manier kunnen studenten zich een beter beeld vormen van hoe de praktijk er daadwerkelijk uitziet.
- Aan de hand van alle informatie die de student verzameld heeft, beschrijft hij zijn onderwijsvisie. Hierin komt naar voren wat de student aan inzichten opgedaan heeft en hoe zijn mening eventueel veranderd is.
- Ten slotte presenteert iedereen zijn onderwijsvisie voor zijn medestudenten.

Differentiatie in de klas

hoofdpersoon Hans, docent biologie

klas vmbo

mee in beeld leerlingen

duur 11:47 min.

inhoud

In het eerste fragment krijg je een beeld van het lesgeven van Hans, omdat je zijn lesopening te zien krijgt. In het tweede fragment geeft hij de uitleg. Het derde fragment betreft de begeleiding tijdens de zelfwerkzaamheid. Alle fragmenten geven een helder beeld van de interactie die Hans als gereedschap gebruikt om te kunnen differentiëren.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om beginnende docenten een beeld te geven van adequate interactie, coachend leiding geven en differentiëren.

trefwoorden

Interactie, activerende didactiek, coachend leiding geven en differentiëren.

Suggesties voor deze casus

Doel

Deze casus toont dat je verantwoordelijkheid ook kunt overdragen aan leerlingen.

Werkwijze

- Tijdens een bijeenkomst laat ik de casus zien. Aan de hand van de casus gaan de deelnemers van de bijeenkomst analyseren wat het effect van het handelen van de betreffende docent Hans is.
- Na deze introductie wordt er een groeps gesprek gevoerd over wat de groep gezien heeft. Er worden verschillende kanten belicht. Hierbij valt te denken aan:
 - Hoe zie ik de situatie?
 - Wat zijn de oorzaken/aanleidingen voor het gedrag dat je ziet?
 - Wat is de rol van de betrokkenen?
 - Wat voor invloed hebben de verschillende actoren op elkaar?
- Tot slot gaan de deelnemers nadenken over de vraag of ze zich bewust zijn van de mogelijke valkuilen bij het coachend overdragen van verantwoordelijkheden en differentiëren.

Gouden momentjes van Tineke

hoofdpersoon Tineke, docent aardrijkskunde

klas vmbo

mee in beeld leerlingen

duur 06:50 min.

inhoud

In het eerste fragment krijg je een beeld van het lesgeven van Tineke wanneer ze het huiswerk aan het controleren is. In het tweede fragment geeft ze individuele aandacht aan een leerling die zijn huiswerk niet af heeft. Het derde fragment betreft het vergeten van een boek door een leerling. In het vierde fragment is sprake van individuele instructie. Het vijfde fragment is een gesprek met een leerling over de wijze waarop hij kan leren. Alle korte fragmenten geven een helder beeld van de interactie die Tineke als gereedschap gebruikt.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om beginnende docenten een beeld te geven van adequate interactie, activerende didactiek en van coachend leiding geven.

trefwoorden

Interactie, activerende didactiek en coachend leiding geven.

Suggesties voor deze casus

Doel

Het doel bij deze casus is studenten gereedschap te verschaffen om gewenste interventies in de praktijk uit te voeren.

Werkwijze

- ‘Hoe zou jij dat doen?’
 - 1 Kies een bepaald filmfragment.
 - 2 In elk fragment onderneemt Tineke duidelijk actie als zij reageert op een leerling. (Kun je geen duidelijk moment van actie vinden, neem dan een ander fragment.)
 - 3 Noteer de reactie van de hoofdpersoon en beschrijf de voorafgaande situatie.
 - 4 Wat vind je van de reactie? Hoe zou jij reageren? Waarom?
 - 5 Formuleer drie alternatieve reacties waarmee je hetzelfde kunt bereiken.
 - 6 Zoek geschikte literatuur ter onderbouwing van 4 of 5.
- Presentatie

Je gaat aan de hand van een filmpje het publiek laten nadenken over hoe je kunt reageren in een dergelijke situatie. Leid indien nodig het fragment in en laat het filmpje zien tot het moment waarop de hoofdpersoon actie onderneemt. Laat vervolgens het publiek nadenken over hoe zij zouden reageren. Bespreek dit en bied de literatuur aan. Laat tenslotte het vervolg van het filmpje zien. Gesprekstechnieken zijn belangrijk. Bedenk van tevoren goede vragen waarmee je het publiek probeert te prikkelen. Probeer boeiende interactie tot stand te laten komen. Eventueel kun je een dramatische werkvorm gebruiken.

Differentiëren met ICT

hoofdpersoon Lieske
klas havo 1
mee in beeld leerlingen
duur 06:14 min.

inhoud

In zes fragmenten krijg je een inkijkje in de les van Lieske. Het eerste fragment toont een overzicht van de les met inzet van ICT. In het tweede fragment geeft Lieske individuele begeleiding. In het derde en vierde fragment volgen werkinstructie, check op begrip en individuele instructie. Fragment zes en zeven bevatten een interview van Lieske en een leerling. In alle fragmenten staat differentiatie met behulp van ICT centraal.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om zowel differentiatie met ICT als vriendelijk en helder gedrag van een (ervaren) beginnend docent te bespreken.

trefwoorden

Leren van leerlingen, vriendelijk en helder communiceren, differentiëren.

Suggesties voor deze casus

Doel

Wat ik wil bereiken met het gebruik van de casus van Lieske, is dat studenten zich leren verplaatsen in verschillende onderwijskundige bedoelingen van de docent en begrijpen met welke handelingspatronen zij daaraan uitvoering geven. Daarvoor moet men de situatie beter leren analyseren, waarbij de vragen 'Wat?' en 'Hoe?' centraal staan.

Werkwijze

- De studenten bekijken de casus 'Didderentiëren met ICT' met Lieske in de hoofdrol individueel.
- Vervolgens kiezen ze een fragment naar keuze.
- De studenten moeten vaststellen welke onderwijskundige bedoeling Lieske heeft in het gekozen fragment.
- Vervolgens gaat de student een advies geven aan een medestudent hoe hij de desbetreffende onderwijskundige bedoeling het beste gestalte kan geven in de klas. Het advies moet in briefvorm worden geschreven en wordt rond gemaïld aan een medestudent.
Je reageert per mail, op het advies van je medestudent.
Geef aan wat je van het advies vindt, wat je ermee gaat doen en geef je eigen mening en analyse over het filmfragment. Verplaats je steeds in de bedoeling van Lieske.

Een moeilijk moment?

hoofdpersoon Roelf, docent vo Engels

klas klas 1

mee in beeld leerlingen

duur 05:23 min.

inhoud

In vier fragmenten is te zien dat een leerling zich terugtrekt in z'n eigen stilzwijgen en weigert verder contact met de docent te maken.

Roelf probeert op pedagogische wijze contact te maken en besluit, als dat niet lukt, de leerling te laten begeleiden naar op school aanwezige opvang.

Tegelijkertijd slaagt hij erin om de continuïteit in zijn les te behouden door de voorbereidingen voor een onverwachte luistertoets uit te voeren.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om te bespreken hoe je om kunt gaan met kinderen die niet reageren op een eerste en tweede verzoek.

trefwoorden

Niet reageren op meerdere verzoeken.

Suggesties voor deze casus

Doel

De casus maakt duidelijk dat je schijnbaar onoplosbare problemen ook op een andere wijze kunt oplossen. Dat is een waardevol besef voor veel beginnende docenten.

Werkwijze

- De studenten geven klassikaal hun visie op het probleem en de oplossing die de docent kiest.
- Individueel noteren de studenten twee mogelijke problemen die hun zouden kunnen overkomen waar ze in hun dromen wakker van kunnen liggen.
- In viertallen kiezen de studenten een probleem en gaan op zoek naar mogelijke oplossingsstrategieën. De opdracht is om zoveel mogelijk verschillende strategieën te identificeren zodat de probleeminbrenger een eigen keuze kan maken.

Wiemer en directe instructie

hoofdpersoon Wiemer, docent natuurkunde

klas klas 1

mee in beeld leerlingen

duur 15:07 min.

inhoud

In drie fragmenten zie je het complete lesmodel directe instructie in beeld gebracht aan de hand van een practicumopdracht natuurkunde met het schakelen van een lichtbron. In het vierde fragment geeft Wiemer een reflectie op de door hem gegeven les. Alhoewel Wiemer kritisch is op zijn les, is in de uitvoering duidelijk te zien dat hij meer ervaring heeft dan zijn leerlingen die in een andere casus ook het lesmodel directe instructie uitvoeren.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om de uitvoering van het lesmodel directe instructie te bespreken.

trefwoorden

Directe instructie, practicum.

Suggesties voor deze casus

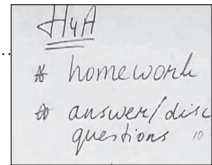
Doel

De casus is geschikt om de uitvoering van het lesmodel directe instructie te bespreken. Het doel is om daarbij naar je eigen ervaring en ontwikkeling met dit lesmodel te kijken.

Werkwijze

- Iedere student gaat voor zichzelf de casus bekijken op een computer.
De student noteert dingen die hem zijn opgevallen en hem tot nadenken aanzetten. Het is zeer waarschijnlijk dat er uit de casus meerdere vraagstukken rond het lesmodel directe instructie naar voren komen die de student nieuwsgierig maakt.
- De student kiest een vraagstuk uit en probeert eerst de situatie rondom dit vraagstuk te schetsen.
- Vervolgens gaat de student bedenken en noteren wat hij zelf over het onderwerp weet. Door bijpassende literatuur te zoeken, gaat de student zijn notities aanvullen. Op deze manier breidt hij zijn kennis over het onderwerp uit.
- Tot slot worden er presentaties in kleine groepjes gehouden om zo van elkaar te leren.

H4a krijgt Engels

hoofdpersoon Roelf, docent vo Engels
klas havo 4
mee in beeld leerlingen
duur 18:45 min.

inhoud

In drie fragmenten zie je hoe Roelf de paniek bij een luistertoets Engels weet terug te dringen door helder leiding te geven, een continu signaal te hanteren en aandacht te besteden aan de mindset van de leerlingen. Bovendien maakt hij op passende wijze gebruik van de doeltaal.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om te laten zien hoe een docent klassikaal omgaat met weerstand.

trefwoorden

Luistertoets, continu signaal, mindset, weerstand, paniek, doeltaal/voertaal.

Suggesties voor deze casus

Doel

Het doel is om studenten te laten nadenken over oplossingen van problemen die kunnen voorkomen in het onderwijs. Ook vind ik het belangrijk dat ze leren dat observeren belangrijk is, eerst goed kijken en dan pas interpreteren.

Werkwijze

- Om te beginnen vraag ik iedereen om eerst de lesfragmenten goed te bekijken. Het is niet de bedoeling om meteen te interpreteren.
- De studenten noteren individueel in kernwoorden wat ze zien.
- Vervolgens laat ik dezelfde fragment nog een keer zien. Nu moeten de studenten wel gaan interpreteren. Ze hebben hiervoor al een goede basis doordat ze eerst een observatie hebben gedaan.
- We bespreken kort wat iedereen heeft opgeschreven.
- Ten slotte gaan de studenten in groepjes zitten en gaan ze met een opdracht bezig. De opdracht is als volgt:
Stel je voor dat je bij deze les aanwezig bent geweest. Je gaat de les samen met Roelf bespreken. Welke twee gespreksonderwerpen breng je naar voren? En hoe doe je dit?

Chaos of werkorde?

hoofdpersoon Wink, docent Nederlands
klas gymnasium
mee in beeld leerlingen
duur 13:11 min.

inhoud

In twee fragmenten zie je de klassikale interactie die Wink heeft met de klas. Ondanks de bewegende beelden is goed te zien dat Wink zijn aandacht over alle leerlingen weet te verdelen, vaart heeft in de les en leerlingen op deze wijze tot nadenken en leren weet aan te zetten.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om te laten zien hoe je ad rem en voorbereid de leiding kunt nemen bij klassikale interactie.

trefwoorden

Leiding geven, klassikale interactie, begeleid inoefenen.

Suggesties voor deze casus

Doel

Deze casus kan goed gebruikt worden om sterke punten in het gedrag van de docent te ontdekken. Het doel is dan om niet alleen de potentie te zien, maar daar ook concrete aanwijzingen voor eigen gedrag aan te koppelen. Welke bedoeling kun je met welk gedragspatroon vormgeven.

Werkwijze

- ‘Wat zit er in?’
 - Bekijk beide fragmenten.
- ‘Analyse’
 - Benoem individueel één of twee sterke momenten.
- ‘Stel groepen samen’
 - Vorm tweetallen van studenten die voor hetzelfde fragment hebben gekozen.
- ‘Opdracht’
 - Bedenk aanwijzingen waarmee je dit sterke punt van Wink zelf in de praktijk gestalte kunt geven.
- ‘Presenteer’
 - Deel het centrale sterke punt en je aanwijzingen met het publiek.

- ‘Alternatief’
 - Voer bovenstaande opdracht uit met vooraf samengestelde tweetallen. Per tweetal wijs je een minuut film toe waarbinnen het tweetal zelf sterke punten moet benoemen.

Edwer als voorbeeld

hoofdpersoon Edwer, docent Frans

klas brugklas

mee in beeld leerlingen

duur 19:06 min.

inhoud

In acht fragmenten zie je hoe een jonge docent Frans op positieve wijze werkt aan een leerzame interactie met een brugklas.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om te laten zien dat het leuk is om docent te zijn en welke vaardigheden daarbij van pas komen.

trefwoorden

Leiding geven, klassikale interactie, begeleid inoefenen, beeld docentschap.

Suggesties voor deze casus

Doel

Deze casus kan goed gebruikt worden om sterke punten in het gedrag van de docent te ontdekken. Het geheel geeft een positief beeld van het docentschap en is bovendien niet perfect en daarom als rolmodel aantrekkelijk qua haalbaarheid.

Werkwijze

- Laat eerst de intro van 0.23 minuten zien over wederzijds respect.
Toon vervolgens alleen de onderstaande fragmenten die voorzien zijn van een gespreksaanwijzing.
 - 1 Overzicht van de les (2.03) (niet gebruiken).
 - 2 Verschillende werkvormen (3.22):
 - Wat is je mening over dit fragment?
 - Wat zijn dingen die ze goed doet? (bijvoorbeeld: ze blijft positief, ze past de lesstof aan bij het niveau van de klas).
 - 3 Schriftelijke overhoring (3.16) (niet gebruiken).
 - 4 Een leerling heeft het niet geleerd (2.27).
Waarschuw vooraf dat je de lat niet te hoog gaat leggen qua pedagogische beoordeling. Zoiets kan altijd beter, beoordeel dit welwillend want het is een beginnend docent.
 - Wat zijn dingen die ze goed doet? (blijft rustig en maakt haar punt).
 - 5 Leerlingen vragen om een liedje (1.23).
 - Zonder kijkvraag: mooie interactie tussen docent en klas.
 - 6 Mondeling overhoring met getallen (2.19) (niet gebruiken).
 - 7 Individueel contact (1.37).
 - Geschikt om te bespreken dat de communicatie als mentor nog moeilijker is dan die als vakdocent.
 - 8 Leerlingen over uitleg Edwer (3.59) (niet gebruiken).
- Het gebruiken van de geselecteerde fragmenten in die volgorde werkt prima! De nummering betreft van links naar rechts de filmpjes op het tweede beeldscherm, zie ter controle de lengte.

Fransje als voorbeeld

hoofdpersoon Fransje

klas vmbo

mee in beeld leerlingen

duur 04:02 min.

inhoud

In een aantal korte fragmenten zie je hoe Fransje aandacht besteedt aan de werkorde in de klas. Zij geeft pas sinds een paar weken les aan deze klas. De klas voldoet op dit moment nog niet aan haar verwachtingen.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om te laten zien hoe je qua klassenmanagement effectief de leiding kunt nemen.

trefwoorden

Leiding geven, klassikale interactie, klassenmanagement.

Suggesties voor deze casus

Doel

Deze casus benadrukt sterke punten qua klassenmanagement.

Werkwijze

Begin direct met het laten zien van het eerste filmpje. Stel vervolgens aan de orde of je bij haar op de koffie wilt ...om even te bespreken dat de stijl misschien wat fors overkomt, maar dat je eigenlijk wilt dat iedereen dat oordeel even opschort... Je zag immers een korte montage van een klas waaraan ze nog niet zo lang lesgeeft.

Toon alle fragmenten (F1 t/m F5) met onderstaande kijkvragen.

F1: vraag na het afspelen om haar optreden te duiden tijdens het sluiten van de deur: overlappen, bewuste keuze voor continue signaal.

F2: wat is het beste punt van haar handelen?

Laat zien dat dit gebaseerd is op theorie (terugbrengen tot 1 concreet punt): verantwoordelijkheid geven aan de leerlingen, wel bewaken en later op terugkomen, zie haar kijken tijdens de uitleg: puur overlappen.

F3: wat is het beste punt van haar handelen?

- Zie de theorie basiscommunicatie ontvangstbevestiging, enz.
- Zie haar volledig met de jongen bezig zijn (ze zal dit niet onderbreken), maar zie haar ook de klas zien en na afloop weer terugstappen naar de klas.

F4: wat is het beste punt van haar handelen?

Zou ze het briefje hebben voorgelezen in een ander script? Nee nooit, ze kiest voor veiligheid.

F5: mooi moment van contact maken. Achteraf kun je bespreken wat de betekenis is van het naar de doos vragen. Waarom stelt ze juist die vraag? Iemand met ervaring in de detailhandel zal veelal de suggestie van diefstal opperen. Indien een dergelijk probleem aan de orde is op een school dan is het goed om het volgende te beseffen:

- een jeugdzonde komt vaker voor;
- adequate leerlingbegeleiding is van belang;
- de docent moet haar zorgen kunnen delen op schoolniveau.

Binne als docent

hoofdpersoon Binne, docent aardrijkskunde/
klas vwo 3, maatschappijleer
mee in beeld leerlingen
duur 32:59 min.

inhoud

In het interview vertelt Binne dat het hem in het onderwijs vooral gaat om persoonlijk contact met leerlingen. Zonder prettige band met hen hoeft het voor hem niet. Hij ziet een leerling als meer dan alleen maar een producent van cijfers.

In de filmpjes aan de linkerkant zie je hoe Binne een fout gerekend antwoord van een proefwerk herstelt, hoe hij in gesprek is met een leerling over de Chinese taal, hoe hij reageert op een leerling die gaat emigreren en hoe hij omgaat met een leerling die eerder weg wil.

In de filmpjes aan de rechterkant zie je hoe Binne een nieuw onderwerp van aardrijkskunde introduceert, hoe hij een les begint, hoe hij een nieuw onderwerp introduceert van maatschappijleer, hoe hij een leerling de klas uitstuurt als hij verder wil gaan met de les (escalatieladder) en hoe hij een les interessant maakt door het onderwerp dicht bij de leerlingen te brengen.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over de rol van docent en goed docentengedrag.

noot

Van links naar rechts zie je competenties: interpersoonlijk, pedagogisch, didactisch en organisatorisch.

trefwoorden

Goed voorbeeld voor docenten, escalatieladder, contact met leerlingen, les interessant maken, lesstart, introductie nieuw onderwerp.

Suggesties voor deze casus

Doel

Ik gebruik bij deze casus twee specifieke fragmenten met allebei een ander doel. Bij het fragment over de lesopening van Binne (het laten vallen van de steen) heb ik het doel om studenten te triggeren om na te denken over het belang van een goede lesopening. Een lesopening die niet doodslaat, maar vrij te interpreteren is.

Het doel bij het fragment waarbij Binne de escalatieladder laat zien is om studenten in te laten zien dat het handelen van een docent wordt bepaald door zijn eigen ideeën over onderwijs.

Werkwijze

- Ik laat eerst het fragment over de lesopening van Binne zien, waarna we klassikaal bespreken wat er eigenlijk gebeurt. Aan bod komt het belang van een goede lesopening.
- Dan laat ik het fragment zien waarin Binne de escalatieladder toepast en vervolgens stel ik aan de klas de vraag: 'Is dit fragment echt of niet en waar zie je dat aan?' De beantwoording van die vraag is veelal verrassend en zegt ook iets over de competentie van de kijker. Dit is overigens de enige niet real-life situatie in Didiclass, de cameraman spoorde de tafelgroep aan om door te gaan met het veroorzaken van onrust.
- Bij het bespreken van de escalatieladder stel ik de groep twee vragen: - Waarom reageert Binne niet gelijk op het scheuren van het boek maar pas veel later? - Welke visie van Binne kan verklaren dat hij zelf geen oplossing bedenkt om de kosten van het boek te vergoeden?
- Met studenten ga ik op zoek naar zoveel mogelijk voorbeelden van de kleinste mogelijke ingrepen, verbaal maar zeker ook non-verbaal.

Interculturele problemen?

hoofdpersoon Jaap, docent vo
klas vmbo (geen lesopname)
mee in beeld leerling vmbo 4 en decaan
duur 10:25 min.

inhoud

Jaap vertelt over vechtpartijen op school. Hij constateert dat de sfeer harder is geworden. Een leerling legt uit hoe ze betrokken is geraakt bij een vechtpartij. Een decaan deelt zijn ervaringen en noemt met name het gedrag van allochtone leerlingen. Tot slot vertelt Jaap over de verschillende groeps culturen en over de manier waarop de school ingrijpt bij agressief gedrag.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om over schoolbeleid en schoolcultuur te praten.

noot

Opmerkingen over ouders van allochtone leerlingen zijn te vinden op (F2 1:17), (F2 2:00), (F3 1:14) en Lonsdale wordt genoemd op (F4 0:47).

trefwoorden

Cultuurverandering, allochtone leerlingen, agressie op school, ouders van allochtone leerlingen, Lonsdale.

Suggesties voor deze casus

Doel

Het doel is om studenten te laten nadenken over oplossingen van problemen die kunnen voorkomen in het onderwijs. Ook vind ik het belangrijk dat ze leren dat observeren belangrijk is, eerst goed kijken en dan pas interpreteren.

Werkwijze

- Na het tonen van de casus stel ik 2 vragen:
Is het fragment echt? (ja, betreft een voormalige VMBO-school)
Hoe hoog zit het collega Jaap? (Hoog...volgende week overspannen)
- Vorm samen met drie medestudenten een groep.
Bespreek de volgende twee vragen:
Welk advies zou je aan Jaap geven?
Welk advies zou je aan de school geven?
- Na 15 minuten doe ik een korte plenaire uitwisseling van antwoorden:
Wat betreft Jaap komt er vast iets op tafels als:
 - gesprek aan gaan/ schuif het niet weg;
 - vast zitten in hoe het was;
 - stappenplan Pinto / culturele achtergrond (zie Handboek voor Leraren).Wat betreft de school zou je kunnen denken aan:
 - in gesprek met docenten;
 - voorkomen is beter dan genezen: mentorlessen;
 - meer met de klassen/groep doen;
 - beseft dat veel docenten non-conformisten zijn;
 - training voor docenten.
- Bespreek daarna klassikaal de volgende vraag: gaat het hier eigenlijk om een intercultureel probleem of is er sprake van een universeel pedagogisch en didactisch dilemma?

Seksuele voorlichting

hoofdpersoon Lamkje, docent biologie
klas 2
mee in beeld leerlingen
duur 23:16 min.

inhoud

Lamkje laat zien hoe ze omgaat met het onderdeel seksuele voorlichting. Ze vertelt dat zowel de leerlingen als zij zelf het een spannend onderwerp vinden en toch verheugen beide partijen zich er ook op. Ze vertelt over het gebruik van humor, over de bespreekbaarheid en over de reacties van leerlingen. Verder vertelt ze over een misstap die ze eens maakte, over openheid over seksualiteit bij leerlingen thuis en over het delen van eigen ervaring.

Tot slot zie je hoe Lamkje het gebruik van een condoom demonstreert en vertellen leerlingen wat ze van de les vonden.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over het geven van seksuele voorlichting.

trefwoorden

Seksuele voorlichting, openheid, kwetsbaarheid, bespreekbaarheid.

Suggesties voor deze casus

Doel

Wat ik wil bereiken met het gebruik van deze casus, is dat studenten zich leren verplaatsen in verschillende perspectieven en een situatie beter leren analyseren, waarbij de vraag ‘wat kan ik het beste doen’ centraal staat.

Werkwijze

- De studenten bekijken de casus.
- Vervolgens schrijven ze voor zich zelf hun eerste reactie op na het kijken van de casus.
- In groepjes van vier gaan ze daarover in discussie.
- De studenten bekijken de casus nogmaals.
- En beschrijven in de groepjes de didactische aanpak van de casushouder.

Motiveren van leerlingen?

hoofdpersoon Metz, docent aardrijkskunde
klas vmbo 4
mee in beeld leerlingen
duur 20:15 min.

inhoud

Metz vindt dat zijn leerlingen weinig eigen verantwoordelijkheid laten zien. In een lesfragment zie je dat hij het opgegeven huiswerk wil bespreken. Als blijkt dat veel leerlingen het niet af hebben, geeft Metz hen eerst de tijd om het werk te maken. Vervolgens geeft hij de klas een preek. Leerlingen en Metz vertellen over de preek. Een leerling, Timon, zegt dat hij al anderhalf jaar niks uitvoert bij aardrijkskunde en dat er niet wordt ingegrepen omdat hij goede cijfers haalt. Tot slot schetst Metz het karakter van een gemiddelde leerling.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te praten over visies op lesgeven, zelfstandig werken, motivatie en interesse voor het vak bijbrengen.

noot

Op (F2 06.16) begint Metz zijn preek. Irma en Timon, twee leerlingen, geven hun reactie op de preken van Metz in F3 en in F4 vertelt Metz zelf over zijn preken.

trefwoorden

Zelfstandig werken, klassenmanagement, motivatie, leerlingen verantwoordelijkheid geven, klas toespreken (preken).

Suggesties voor deze casus

Doel

Ik gebruik de casus voor de begeleiding van LiO'ers, nieuwe docenten en vakcoaches. Het doel is om iedereen uit te dagen zijn eigen visie op de casus te geven.

Werkwijze

- Ik laat de lesfragmenten, die horizontaal op een lijn staan, bekijken.
Al dan niet als voorbereiding voorafgaande aan de bijeenkomst.
- Vervolgens gaan de deelnemers in drietallen in gesprek met elkaar over de casus.
- De deelnemers moeten gezamenlijk een advies voor Metz formuleren.
- Tot slot noteren de deelnemers individueel hun belangrijkste eigen voorstellen naar aanleiding van de casus.

Openheid over homoseksualiteit?

hoofdpersoon Kevin, 3^e-jaars student leraren-
klas opleiding vo (hbo)
mee in beeld docent
duur 10:27 min.

inhoud

Tijdens de stage van Kevin heeft een leerling gevraagd of hij homo is. Kevin heeft dit ontkend. Zijn coach was het helemaal met deze beslissing eens, maar toch zit Kevin er nog mee. Hij zou graag open en eerlijk willen zijn tegenover de leerlingen, maar beseft dat hij zich daardoor erg kwetsbaar opstelt.

In het tweede filmpje vertelt een lerarenopleider over kwetsbaarheid op de middelbare school. Volgens hem is er pas ruimte voor openheid over seksualiteit wanneer je je op je gemak voelt.

In het laatste filmpje komt een andere homoseksuele docent aan het woord die geen dilemma ziet. Wel vindt hij het jammer dat er vaak een dilemma van homoseksualiteit wordt gemaakt. Op een klagende ouder na, heeft hij er nog nooit problemen mee gehad op school. Hij merkt juist dat leerlingen ook open en kwetsbaar durven zijn over hun seksuele gevoelens.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over kwetsbaarheid.

trefwoorden

Homoseksualiteit, openheid, kwetsbaarheid, mikpunt, ouders.

Suggesties voor deze casus

Doel

Ik heb een dubbel doel met het tonen van de casus van Kevin.

Enerzijds is het van belang dat studenten nadenken over de informatie die zij met leerlingen delen. Anderzijds verdient het rolspecifieke dilemma van Kevin respect en steun van alle docenten in Nederland.

Werkwijze

Kevin is homoseksueel en worstelt met de vraag of hij tegenover de leerlingen open en eerlijk moet zijn over zijn geaardheid. De casus is geschikt om te gebruiken bij een groep studenten waarin iemand zit die met dezelfde vraag worstelt. Bij deze casus is het belangrijk dat de studenten leren de situatie objectief te bekijken.

- De studenten bekijken de hele casus en formuleren in groepjes het dilemma van Kevin.
- In groepjes wordt over het dilemma gediscussieerd.
- Vervolgens proberen de studenten een lijst te maken met onderwerpen die je liever niet aan de leerlingen zou willen vertellen. (Het is de bedoeling dat de studenten met elkaar in gesprek gaan over welke informatie je voor jezelf houdt en welke informatie je deelt met je leerlingen. Het is vanzelfsprekend dat studenten hierover van mening verschillen.) Te denken valt aan onderwerpen als: leeftijd, thuissituatie, hobby's, opleidingen (blijven zitten e.d.), gezondheid, politieke voorkeur enzovoort.
- Vraag de studenten om een korte conclusie te schrijven gericht op zijn eigen situatie naar aanleiding van de gevoerde gesprekken.

Kan ik dragen wat ik wil?

hoofdpersoon Bianca, 4e-jaars student Frans (hbo)

klas -

mee in beeld studenten, rector, leerlingen

duur 09:05 min. + 04:07 min. extra

inhoud

Bianca houdt zich bezig met de vraag welke kleding geschikt is om te dragen als docent. Ze vertelt over een voorval waarbij een leerling achter in de klas is gaan zitten, omdat hij afgeleid werd door haar ondergoed. Een andere student, Wieke, vertelt over haar ervaringen met 'te bloot' gekleed gaan op school. Een rector geeft zijn visie op het kledinggedrag van zijn docenten en vertelt over korte broeken en piercings.

In de extra filmpjes komen nog een student en leerlingen aan het woord.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over de keuzes die je moet maken m.b.t. je voorbeeldfunctie als docent.

trefwoorden

Kleding, waarden en normen, voorbeeldfunctie, modieus kleden, bloot, jong en docent, verwachtingen van leerlingen, korte broeken, piercings.

Suggesties voor deze casus

Doel

Mijn doel bij het gebruiken van deze casus is dat mensen zich bewust worden van het belang van scholing en professionele begeleiding.

We werken aan het opzetten van een professioneel opleidings- en begeleidingsteam. Daartoe gebruiken wij de videocasus als onderdeel van de bijeenkomst voor collega's die stagiaires, zij-instromers en/of nieuwe collega's begeleiden.

Werkwijze

- Tijdens een bijeenkomst laat ik de casus zien. Aan de hand van de casus gaan de deelnemers van de bijeenkomst analyseren wat het dilemma van de betreffende docent is.
- De deelnemers gaan feedback geven op het gedrag van Bianca. De opdracht is om concreet, specifiek en correct te beschrijven wat het effect is van het gedrag van Bianca op de leerling(en). Het moet wel probleemstellend geformuleerd worden zodat meer oplossingen mogelijk zijn. Hierbij moet rekening worden gehouden met de behoeften van de stagiaire en ze moet de ruimte krijgen om het oneens te zijn met de feedback.

Te streng zijn?

hoofdpersoon Nynke, 4e-jaars student Duits (hbo)

klas vmbo 1

mee in beeld leerlingen

duur 21:54 min.

inhoud

Nynke vertelt over haar klassenmanagement. Ze werkt goed georganiseerd en houdt in een schrift het strafwerk bij. Ze vindt de klas erg leuk, maar dat zie je minder goed terug in het lesfragment. Nynke is streng en het lesverloop wordt vertraagd door haar correctie van leerlingen en eigen planning.

In het derde filmpje zie je het einde van de les waarin Nynke erg let op de leerling die vooraan zit. Als de bel gaat, moeten de leerlingen blijven zitten, omdat ze nog cijfers terugkrijgen. In het interview vertelt ze dat ze heel tevreden is over de les, maar dat kon je niet zien in het lesfragment.

Twee leerlingen blijven zitten na de les. Je ziet een gesprek met hen in het vierde filmpje.

Tot slot vertellen leerlingen dat ze Nynke een leuke en goede docent vinden, maar dat ze wat streng is in de controle van dingen zoals spullen vergeten en het schrift netjes houden.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over gewenst leerlinggedrag, communicatie hierover en handhaving en beloning.

noot

Nynke heeft hoge verwachtingen van haar leerlingen, maar ook van zichzelf.

trefwoorden

Controle, streng zijn, hoge verwachtingen, lesplanning, lestempo, belonen, administratie van strafwerk, corrigeren van leerlingen.

Suggesties voor deze casus

Doel

Het doel is om studenten te laten nadenken over oplossingen van problemen die kunnen voorkomen in het onderwijs. Ook vind ik het belangrijk dat ze leren dat observeren belangrijk is, eerst goed kijken en dan pas interpreteren.

Werkwijze

- Ik laat eerst een gedeelte van de les van Nynke zien. Daarbij krijgen de studenten de opdracht om goed te observeren en onder woorden te brengen wat hen opvalt.
- Hierna gaan we bespreken wat we gezien hebben. Daarbij mag er ook een interpretatie gegeven worden. vervolgens is het de opdracht om feedback voor Nynke te formuleren. Studenten denken nu ook na over hun eigen manier van lesgeven.
Ze bedenken hoe ze het zelf zouden doen en wat ze van de casus kunnen leren. Om studenten zich in te laten leven in Nynke, laat ik ze nadenken over wat Nynkes mening over de klas zou kunnen zijn.
- Na een korte bespreking laat ik ze het interview met Nynke zien.

Adviseren van collega's?

hoofdpersoon Joke, docent aardrijkskunde
klas vmbo onderbouw
mee in beeld -
duur 05:46 min.

inhoud

Joke vertelt dat ze anders lesgeeft dan haar collega's. Ze geeft les op een vrijere manier die dicht bij de leerlingen staat. Vroeger had Joke het gevoel dat ze haar manier van lesgeven nadrukkelijk moest verdedigen, maar inmiddels doet ze dat niet meer. Ze voelt zich soms minder serieus genomen door haar collega's.

In het tweede filmpje vertelt Joke over een succeservaring waarbij leerlingen een half jaar de tijd kregen om hun eigen land te ontwerpen.

mogelijke toepassingen

De casus is geschikt om over teamvorming en onderwijsvernieuwing te praten.

trefwoorden

Sectiebeleid, je eigen manier van lesgeven, vernieuwend onderwijs, verschil in docerstijlen, kritiek geven op de les van een ander, openheid.

Suggesties voor deze casus

Doel

Mijn doel is om studenten te laten nadenken over het werken binnen het competentiegericht onderwijs en vooral leren nadenken over opvattingen over leren. Dat je eigen opvatting over leren soms kan botsen met de opvatting van een school. Mijn bedoeling is dat studenten met elkaar en met zichzelf in discussie gaan over dit dilemma.

Werkwijze

- Ik laat de casus in zijn geheel zien en zet de studenten vervolgens in groepjes aan het werk met de volgende vragen:
 - 1 Wat is het dilemma van Joke?
 - 2 Waar maak je dat uit op?
- Vervolgens bespreken we deze twee vragen centraal. Daarna zet ik de studenten in groepjes van vier of zes en laat ze eerst individueel de volgende vragen beantwoorden:
 - 1 Wat is jouw opvatting bij leren? Hoe leren leerlingen volgens jou het beste?
 - 2 Waarom denk je dat?
- De studenten voeren dan samen een discussie binnen hun eigen groep over bovenstaande vragen.

Grenzen aan humor in de klas?

hoofdpersoon Frans, docent Duits
klas vmbo/havo onderbouw
mee in beeld leerlingen, collega
duur 09:12 min. +03:07 extra

inhoud

Frans vertelt dat hij entertainer is geweest en dat hij graag humor gebruikt in de klas. Een grapje af en toe moet kunnen en uitleg, vooral naamvallen, probeert Frans met humor te brengen zodat het beter blijft hangen.

Leerlingen komen aan het woord over de humor van Frans.

Sommigen snappen de grappen niet altijd en vinden ook niet alles leuk.

Verder geeft een collega zijn visie op het gebruik van humor.

In het extra filmpje blijkt Frans terug. Hij vertelt dat hij inmiddels naast zijn baan als docent ook weer entertainer is. Hij noemt de voor- en nadelen van humor in de les.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over wat wel/niet kan in verbale uitingen van een docent.

noot

Frans heeft wel eens een grap gemaakt die eigenlijk niet kon. Hij geeft daar twee voorbeelden van (F1 1.11) en (F4 2.03). Een grap 'een videorecorder is vrouwelijk omdat er een gleuf in zit' kan niet volgens Frans (F1 2.25).

Een leerling noemt deze grap wel als voorbeeld van een van de grappen van Frans (F2 1.09). Ten slotte zegt de collega dat deze grap absoluut niet zou kunnen (F3 1.05) omdat het seksistisch is.

trefwoorden

Grenzen, populair zijn, humor, Duitse naamvallen, seksistische grappen.

Suggesties voor deze casus

Doel

Mijn hoofddoel is om de kracht van het misbruik van humor te begrijpen. Uiteraard moet ook helder zijn of helder worden dat sommige vormen van humor onaanvaardbaar zijn.

Werkwijze

Maak een indeling in tweetallen: studenten en lerarenopleiders. Verstrek onderstaande opdracht. Laat de complete casus zien (m.u.v. extra filmpje rechtsonder). Ook na afloop laat ik dat extra filmpje niet zien maar ik geef wel aan dat Frans in dit laatste filmpje dat later is opgenomen laat zien dat hij een ontwikkeling door maakt. En nu beter weet andere zaken dan humor didactisch in te zetten. In dit verband is de anekdote aardig dat met bovenstaande opdracht met schooldirecteuren de directeur die het meest negatief was bij de voorbereiding over Frans na afloop het meest hartstochtelijke pleidooi over zijn kwaliteiten had...en het potentieel dat hij zag na een kleine aanpassing.

- Opdracht:
Voor studenten:
 - Wat is volgens jullie het dilemma?
 - Welk advies zou je geven?Voor lerarenopleiders:
 - Wat zijn de criteria voor een goede dilemmaomschrijving?
 - Wat zijn de criteria voor een goed advies?
- Als de tweetallen gereed zijn dan krijgt eerst een tweetal studenten het woord. Een tweetal lerarenopleiders kan vervolgens het gegeven antwoord beoordelen. Uiteindelijk moeten daar de volgende resultaten uitkomen:
Goed dilemma: verschillende perspectieven, meerdere lagen, diepere lagen
Goed advies: ordes van leren, positief, behapbaar, waarom doet hij dit?, meerdere lagen.
- Let wel, het feitelijke dilemma van Frans is: neemt men mij wel serieus?
Vraag door bij verschillende groepjes, en/of speel opnieuw de intro af.

Leerling gaat te ver?

hoofdpersoon Douwe, 4e-jaars student Engels (hbo)
klas vmbo
mee in beeld leerling
duur 04:24 min.

inhoud

Douwe heeft Marcel de klas uitgestuurd omdat hij 'fuck' zei. In het eerste filmpje vertelt Douwe over leerlingen de klas uitsturen en consequent zijn. Het tweede filmpje bevat een lesfragment waarin Douwe de leerlingen stil probeert te krijgen en hij vervolgens Marcel de klas uitstuurt. Marcel vertrekt erg boos. Je ziet dat het grootste probleem van Douwe niet Marcel is, maar de chaos tijdens de les.

In het laatste filmpje zie je een heel rustige Marcel uitleggen waarom hij eruit is gestuurd. Hij zei 'fuck' tegen zichzelf, omdat hij het heel erg vond dat hij een waarschuwing kreeg van zijn docent.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over een stage die dreigt vast te lopen en over het verschil tussen het respect dat je denkt dat een leerling voor een docent heeft en de werkelijke situatie.

trefwoorden

Vastlopen, chaos, respect, taalgebruik, leerling er uit sturen, klas stil krijgen, consequent zijn, agressieve leerling, klassenmanagement, interactie.

Suggesties voor deze casus

Doel

Het doel bij deze casus is om studenten na te laten denken over klassenmanagement en interactie. Tijdens de bijeenkomsten die ik heb met duale studenten en startende docenten, komen verschillende aspecten van het lesgeven aan de orde. Deze aspecten worden verduidelijkt door het gebruik van veel videomateriaal, dat we zelf ontwikkeld hebben.

Werkwijze

- Een casus kan op verschillende manieren behandeld worden.
Er kan gedacht worden aan een rollenspel waarbij de studenten en docenten zich beurtelings proberen in te leven in de situatie van Douwe.
- Ook kan er een gesprek plaatsvinden, in groepjes of klassikaal, over het verschil dat er kan zijn tussen de realiteit en het beeld dat een docent heeft ten aanzien van respect van de leerling voor een docent.

Klassenmanagement

cultureel bepaald?

hoofdpersoon Olga, beginnend docent Duits
klas vmbo 2
mee in beeld leerlingen, sectorleider, collega
duur 9:56 min. + 8:42 extra

inhoud

Olga vertelt over haar problemen met klassenmanagement. Je ziet haar herhaaldelijk een lesstart maken en de eruit gestuurde leerlingen vertellen hun verhaal.

In de extra filmpjes komen positieve punten van Olga aan de orde en noemt een collega het cultuurverschil.

Leerlingen vertellen over de lessen en dragen mogelijke oplossingen aan. Olga vertelt over haar aanpak tot nu toe.

mogelijke toepassingen

Geschikt om theorie Kounin te gebruiken (overlappen, continu lessignaal, enz.).

noot

Olga komt uit Tsjechië (F1 2.27), maar met cultuurverschil wordt niet alleen het verschil bedoeld tussen Tsjechië en Nederland. Denk ook aan het verschil in cultuur tussen havo/vwo en vmbo of in opvattingen over onderwijs.

Een opmerking over de ideale klassengrootte is te vinden op (F4 0.59) en fragmenten m.b.t. lichamelijk contact op (F1 1.42) en (F1 2.23).

Beide laatst genoemde onderwerpen staan echter niet centraal in de casus.

trefwoorden

Klassenmanagement, consequent zijn, effect van straf, spreekvaardigheid, doeltaal spreken tijdens de les, klassengrootte, lichamelijk contact.

Suggesties voor deze casus

Doel

De theorie over klassenmanagement van Kounin in de praktijk laten zien.

Werkwijze

- Introductie (15 sec.): dat maakt helder wie de hoofdpersoon is.
- Filmpje 2: lesfragment

Laat het tweede filmpje zien (klassensituatie, 2e video van links op het casusscherm).

Bespreek de volgende vragen met de groep:

- Is het echt?
- Welke theorie zie je terug in dit filmpje?

Klopt de theorie van Kounin?

- Gaat ze het redden?

Meestal krijg je een positieve inschatting. Laat dit concretiserenmaar maak dat eens concreet ...ze begint de les 9x opnieuw. Heel sterk. Zie ook de kracht van de tweede helft van het tweede filmpje. Ooit was er een student die nog drie sterke punten wist toe te voegen aan een dergelijke opsomming van sterke punten:

- en toch gaat ze het gesprek aan met leerlingen;
 - kijk maar eens zonder geluid;
 - "Heeft u toestemming om dit te laten zien? Ik weet niet of ik het gegeven; zou hebben als ik hier zelf op deze manier als student op stond. Zij wel, heel sterk."
- Filmpje 3: laten zien en om reacties vragen.....richtlijnen effectief straffen.

Kleuter corrigeren?

hoofdpersoon Annemiek, pabostudent
klas groep 1
mee in beeld pabo-studenten, onderwijstechnoloog
duur 18:20 min.

inhoud

Annemiek loopt stage in groep 1 van het basisonderwijs. Het is een klas met veel allochtone leerlingen. Je ziet een lesfragment waarin Annemiek de kinderen in een kring laat zitten. Enkele leerlingen zijn onrustig en Annemiek noemt de naam van Ali twee keer. Bij de derde keer zet ze hem op de gang, waar ze hem een tijdje laat staan. Wanneer ze Ali op wil halen, loopt hij weg. Even later komt hij terug en heeft Annemiek een gesprekje met hem.

Ten slotte mag Ali iets gaan doen wat hij leuk vindt.

In het tweede filmpje zie je Annemiek die de les nabespreekt en in het derde filmpje zie je hoe een klas pabostudenten reageert op het filmpje van Ali en Annemiek.

Het laatste filmpje bevat commentaar van een onderwijstechnoloog die gefilmd heeft tijdens de les.

mogelijke toepassingen

Geschikt om te spreken over de effectiviteit en achtergrond van het corrigeren en van het handelen na afloop.

trefwoorden

Basisonderwijs, pabo, manier van corrigeren, aandacht verdelen, kleuters, lichamenlijk contact, allochtone leerlingen.

Suggesties voor deze casus

Doel

Het is bij deze casus de bedoeling dat de studenten onderwijsproblemen leren bekijken, analyseren, oplossingen hierbij aan te dragen en te beargumenteren.

Werkwijze

Deze casus kan ingezet worden bij het voorbereiden van studenten op het doen van onderzoek in de schoolpraktijk. In dit kader doen studenten een praktijkonderzoek naar een reëel probleem in de onderwijspraktijk. De casus van Annemiek kan gebruikt worden als startpunt van een onderzoek.

- Iedere student formuleert een onderzoeksvraag. Daarbij formuleren ze tevens leervragen ten aanzien van de kennisbasis die ze moeten verwerven om de gestelde onderzoeksvraag te beantwoorden.
- Informatie verzamelen gebeurt middels videofragmenten en aanvullende interviews die de studenten zelf afnemen.
- Uiteindelijk presenteert iedere student na een week zijn bevindingen en aanbevelingen in de vorm van een assessment.

Didactische achtergrond

De naam Casusbank Didiclass is voortgekomen uit het acroniem van de titel van het oorspronkelijke projectvoorstel: didactische dilemma's en classroom-management-conflicten. In de uitwerking ging het om videocasussen van en rond authentieke onderwijssituaties. Met als achterliggende didactiek de gedachte dat de kijker, door het bedenken van een advies voor de hoofdpersoon, uiteindelijk een advies aan zichzelf geeft.

Het startpunt van deze werkwijze is een videocasus. Het bewegende beeld is hierbij de voornaamste bron van informatie. In maximaal 15 minuten wordt de essentie van de casus weergegeven. Dit echter met behoud van verschillende perspectieven op de casus, zoals die zich ook in de praktijk voordoen.

Het authentieke beeldmateriaal is vervolgens de basis voor de eigen kennisconstructie van de kijker. Deze kennisconstructie zal pas plaatsvinden door actief met het materiaal aan de slag te gaan.

De makers beogen een wisselwerking tussen de eigen betrokkenheid, de eigen ervaring en de eigen theoretische achtergrond van de gebruiker. Competent leren handelen als leraar is de achterliggende doelstelling.

Oriënteren, confronteren, problematiseren en reflecteren met behulp van het aangeboden materiaal is de achterliggende gedachte. De verdere didactische opzet is echter open; de gebruiker kan zijn eigen keuzes maken. Zowel de student als de docent is vrij om delen van het materiaal in te passen in zijn eigen leerlijn. We hebben uitdrukkelijk *niet* de intentie om materiaal aan te bieden waarmee de opleider voornamelijk wil illustreren, instrueren, demonstreren of beoordelen.

Dankwoord

Met dank aan de scholen, de docenten en studenten die hebben meegewerkt aan de verschillende video-opnamen. Deze opnamen zijn de basis van de Casusbank Didiclass, waarmee wij transfer willen bewerkstelligen tussen theorie en praktijk. De scholen die ons een kijkje hebben laten nemen in de keuken van hun praktijk zijn wij bijzonder dankbaar.

Natuurlijk danken wij ook de studenten, docenten en leerlingen voor het feit dat zij openhartig hun verhaal voor de camera hebben willen vertellen. Dat vergt moed. De verschillende reacties geven inzicht in de kennis en kunde uit de dagelijkse praktijk. Onze docenten in spe en hun opleiders kunnen daarvan leren.

Tot slot willen wij ook de collega's bedanken die ons kritisch hebben willen bijstaan.

Projectgroep Didiclass

Projectorganisatie Casusbank Didiclass

NHL Stenden Hogeschool,

Academie vo & mbo

Joke van Balen

Walter Geerts

Matthias Mitzschke

Open Universiteit Nederland, Ruud de Moor Centrum

Henk van den Brink

Ruud Hoefakker

Marc Van Laeken

Copyright

OpenUniversiteit Nederland,

Ruud de Moor Centrum,

NHL Stenden Hogeschool

Software

René Benders en Walter Geerts

Opmnames & montage geheugenstick voortgezet onderwijs

Projectgroep in samenwerking met:

Linda Reinalda,

Pieter van Slobbe,

Marieke Versijde

Didiclass in het kort

Didiclass is sinds 2001 een digitale casusbank met videofragmenten die docenten (in opleiding) uitdaagt en prikkelt om na te denken over onderwijsdilemma's als transfer van de theorie naar de praktijk. Met dank aan de stichting SURF bieden de 'real life' dilemma's een indringende blik op de praktijk.

De casussen op deze geheugenstick zijn gericht op het voortgezet onderwijs.

De helft van de casussen is nieuw (2018) en de andere helft bestaat uit gouden oude. Ter illustratie is er ook een casus primair onderwijs opgenomen.

Uitvoerenden

- NHL Stenden Hogeschool Academie VO & MBO
- Rijksuniversiteit Groningen Universitair Centrum Leraren Opleiding
- Hogeschool Zuyd, Heerlen Faculteit Onderwijs, PABO
- OpenUniversiteitNederland Ruud de Moor Centrum

Deze catalogus is ook als pdf beschikbaar op de geheugenstick.

Door het bekijken van een casus verklaart de gebruiker respectvol en zorgvuldig om te gaan met het getoonde materiaal.